

WILDE LANDJES IN DE STREEK VAN SCHELDE EN DURME

Een schitterende zonovergoten zaterdag was precies wat we voor ogen hadden voor onze excursie langs de mooiste speelnatuurprojecten waar RLSD de laatste jaren aan heeft meegewerkt. Met een 25-tal geïnteresseerden hadden we een mooie en gevarieerde groep, met vaste klanten maar ook enkele nieuwe gezichten. De excursie was een initiatief van Springzaad.be vzw i.s.m. Regionaal Landschap Schelde-Durme en de Provincie Oost-Vlaanderen. Hier enkele impressies van deze geslaagde excursiedag. Voor meer informatie over de bezochte projecten verwijzen we naar de uitgebreide [webpagina's van RLSD](#).

Op de eerste stop – **de groene kinderopvang St-Jozef in Wetteren** – voelden we al meteen dat het helemaal goed zat met de uitdagende buitenspeelkansen. Ook voor de herinrichting, toen de buitenspeelruimte nog een kale, zanderige (of modderige) vlakte was met twee Elzen en – jawel – een boomhut speeltorentje, werd hier al duchtig buitengespeeld. Directrice en begeleidersteam gingen zelf samen eerst kampen bouwen in het bos, om zo te ervaren en te beleven hoe leuk en belangrijk het vrij spelen in de natuur eigenlijk is. Met een klein budget van 5000 euro en begeleiding van het regionaal landschap, realiseerden het team en geëngageerde ouders van de kinderen hier een super fijne speelplek. Hier is ruimte voor scharrelkinderen. Het grootste nadeel: kinderen willen niet mee naar huis, en op vrijdag blijven ook de ouders graag nog plakken!

Enkele tips die wij hier hebben opgevangen:

- Maak vooral zelf creatief speelaanleidingen, en doe zelf een degelijke risicoanalyse waarbij je goed motiveert waarom je bepaalde keuzes maakt, en noteer alles nauwgezet in een logboek (hier is speelzand iets anders dan valdempend zand, en maken begeleiders elke vrijdag een kleine rondgang met aandacht voor risico's en om de 3 maanden een uitgebreide check)
- Populair bij de kinderen: potten, pannen, pollepels... als ze maar kunnen scheppen, verzamelen en weer overladen en uitgieten! Ook trechters en buizen, of af en toe eens dekens om kampen te bouwen, touwen of autobanden kunnen de kinderen creatief aan het spelen zetten.
- Elk kind heeft hier zijn eigen laarsjes in een laarzenkast met plastic bakjes waar de foto van het kind op staat. Zo kunnen ook deze kleine kinderen helemaal zelfstandig hun laarzen vinden, aantrekken en na het spelen weer terug in hun eigen bakje leggen. Dat spaart veel tijd voor de begeleiders.

In **Laarne** bezochten we het **openbaar speelterrein** bij de bib en de buitenschoolse kinderopvang. Hier ook een kleine skateplek voor jongeren. Achter het terrein loopt een trage weg naar de nieuwe wijk, en een doorgaande fietsverbinding. Een toplocatie dus op het vlak van groen speelweefsel. Tot een paar jaar geleden stonden hier klassieke speeltoestellen en een verhard basketbalveld. Voor het ontwerp was er uitgebreide participatie. Zo kregen de ontwerpers een rondleiding van kinderen op hun speelterrein, daarbij omschreven zij de speeltoestellen als 'super saai' en 'snel op uitgekeken'. Ze droomden van avontuurlijk groen, alleen de glijbaan werd gerecupereerd op de speelheuvels.

Het RLSD realiseerde hier samen met de gemeente Laarne een speellandschap, met steun van Provincie Oost-Vlaanderen (prov. subsidie van 50 000 euro):

- om wateroverlast aan de gebouwen van de kinderopvang te vermijden, werd goed nagedacht over de oriëntatie van speelheuvels en wadi's, onder de wadi's werd drainage voorzien met overloop naar de riolering
- op de speelheuvel komt een robuuste handwaterpomp (manuele boring tot grondwater + degelijke pomp zelf kosten samen 2200 euro)
- voor de aanleg werden een 50-tal Robinia stammen gebruikt, die voor een spotprijs konden worden aangekocht van beheerwerken op de wegbermen

- indrukwekkende wilgenbouwsels en –tunnels vormen samen met de stammenparcours 'looplijnen' doorheen de met wilde bloemenmengsels ingezaaide speelheuvels (mengsel B1 van firma Ecoflora)
- de aanleg gebeurde m.m.v. de natuurwerkplaats (Natuurpunt)
- de weinig gebruikte trage weg werd via een beheerovereenkomst verplaatst om een korte, logische verbinding te maken naar de school, doorheen het landbouwlandschap, een opstapje en een 'gat' in de houtkant maakt deze nieuwe short-cut zichtbaar

De risico-analyse van het volledige speellandschap gebeurde door de gespecialiseerde firma Kinderspel, in aanwezigheid van de natuurwerkplaats zodat de nodige aanpassingen onmiddellijk met de kettingzaag in orde konden worden gebracht en zodat de arbeiders ineens ook een interessante praktische vorming kregen.

De bus bracht ons vervolgens naar **Speelbos De Vaag in Waasmunster**. Hier wordt al generaties lang geravot in het bos en op de enkele rivierduinen. De kinderen gaven dan ook aan dat zij liever niet te veel 'inrichting' zagen in 'hun bos', en het was duidelijk dat ze hier al eens graag (illegaal) vuurtje stook speelden. Ook hier bleven een paar interessante weetjes hangen:

- dat er nog een laatste restje zandduinen met heide is gespaard gebleven van verbossing, is te danken aan het vele ravotten, het terreintje werd letterlijk 'open gespeeld'
- na een eerdere periode waarin omwille van natuurbehoud de toegankelijkheid sterk werd ingeperkt, is men daar sinds enkele jaren toch weer wat van teruggekomen
- schapen en geiten eten geen Adelaarsvaren en Amerikaanse vogelkers, de enige manier om deze lastige planten in toom te houden, is minstens 2 keer per jaar te maaien
- de enorme vuurkuil biedt toch gezellige geborgenheid: het geluid van de autosnelweg wordt gedempt en je zit diep uit het zicht van deze autostrade, Schotse rotsen geven de plek identiteit met een soort van 'hunebedden'

Tijd voor een heerlijke picknick, op een bijzondere plek: het charmante Beerkaaihuisje bij de Durme in Waasmunster. Vzw LIA knapt het huisje op voor Time-Out projecten bijzondere jeugdzorg. Via trage wegen en dijken kan je door het groen van het Nieuw Broek dat hier in het kader van het Sigma plan wordt uitgegraven, naar de LIA-tuin en verderop de idyllische dries van Sombeke wandelen.

De **LIA-tuin** – een vroegere kloostertuin – is de buitenruimte voor de leefgroepen van vzw LIA. Het centrale gedeelte is tegenwoordig publiek toegankelijk, en kreeg een subtiële avontuurlijke en natuurrijke herinrichting met speelreliëf en meer inheemse beplanting. Mooie verhalen hier, over de waaier van mogelijkheden die de kinderen en jongeren er krijgen in de buitenlucht.

- De ervaringen met de publieke toegankelijkheid van de tuin zijn tot hiertoe positief, ook 's avonds wordt de tuin niet meer afgesloten. De burens van de aanpalende samentuin werken ook mee in de LIA-tuin op klusdagen.
- De vroeger dichtgegroeide en afgesloten poel is nu geruimd en de oevers werden geherprofileerd met heel flauwe hellingen. Een afsluiting errond blijkt niet nodig. Kinderen zien van ver dat hier water is, en door de zachte oevers kunnen zij niet in het water 'vallen' maar moeten ze wel heel wat stappen zetten voor ze diep in het water raken. Voor de amfibieën en waterplanten is dit ook een geweldige stap vooruit.

We verlaten Waasmunster en trekken naar Aalst voor de laatste excursieplekken.

Het **schitterende park Rozekensbos** is maar liefst 4,5 hectaren groot en daarvan is 0,75 hectare water. Voor de aanleg werd in totaal zo'n 250 000 euro uitgetrokken. Het ontwerp en de bouw van een grote houten vlonder nam een grote hap uit dit budget.

Leuk om weten vonden wij hier onder meer:

- speelweijtjes werden aangelegd als 'bolle akkertjes', verwijzend naar de historische landbouwstructuur in de streek, en ingezaaid met wilde bloemenmengsels

- het hele terrein werd vergraven, waarbij gezorgd werd dat het afhelt naar de vijver toe, zodat in deze kleigrond geen wateroverlast ontstaat
- alle grond die werd uitgegraven voor de waterpartij, werd gebruikt voor speelheuvels (gesloten grondbalans)
- een aarden wal schermt de drukke straat af van het park en biedt geborgenheid
- de grote vijver staat gecontroleerd in verbinding met een afvoergracht, na de zomer laat men de vijver leeglopen zodat hier geen vissen en schildpadden blijven die de zeldzame amfibieën zouden belagen
- de paden zijn comfortabel breed zodat ook twee rolstoelen elkaar kunnen kruisen, zelfs op de vlonder lukt dat
- de houten vlonder is zowel pad als zonneterras en kreeg geen balustrades of borstweringen, wegens de ruime breedte is dat geen probleem

Tenslotte wandelen we door het **Heuvelpark** naar de '**natuurschuur**' en het wilgenkunstwerk '**The Observer**' van Will Beckers. Een mooie illustratie van wat groenbeleid van de stad Aalst, in samenwerking met o.a. het Regionaal Landschap in een breder strategisch project, op het terrein kan betekenen. De gemeente zet hier in op een groene stadsrand, met een aaneenschakeling van groengebieden die ook zoveel mogelijk onbebouwd en groen moeten blijven.

Van deze groene oase in Aalst blijven ons onder meer deze uitspraken bij:

- de gemeente kocht het terrein inclusief de voormalige paardenschuur en besloot die te behouden, burens kunnen de sleutel krijgen voor feestjes en zo biedt deze ruimte ook een enorm potentieel voor leuke buurtinitiatieven van de toekomstige bewoners van de nieuwe (dense) wijk vlakbij
- de ree is in Aalst een stadsdier aan het worden, misschien moeten er dringend ook wolven naar Aalst komen ;-)
- de Zwarte populier is de meest zeldzame boomsoort in onze streken, deze inheemse soort werd hier aangeplant en in de kijker gezet in de hooiweide
- onwaarschijnlijk hoe snel een poel vol zit met goudvissen en schildpadden, daarom is het goed om de poel elk jaar even droog te leggen
- de stad Aalst werkt aan een project 'monumentale bomen voor de toekomst' en plant toekomstbomen die volledig worden vrijgesteld in een straal van 20 tot zelfs 40 meter, met de bedoeling dat deze ooit uitgroeien tot indrukwekkende eeuwenoude mastodonten. Bart Backaert van de Aalsterse groendienst wil het liefst iedereen met dit idee 'besmetten' en stelt dat één zo'n boom op termijn veel meer effect zal hebben dan een heel leger miezige boompjes die veel te dicht op elkaar worden aangeplant en veel te vroeg weer gekapt worden...

Als we enkele uitdagingen moeten noemen die als een rode draad doorheen de dag liepen, dan gaan we voor het verstandig afwegen van speelkansen en risico's, een brede toegankelijkheid en bruikbaarheid van speelnatuur voor iedereen (ook wie in een rolwagen zit of even time-out nodig heeft), en zeker ook voor een goed beheer van de aangelegde speelnatuur. Goede vorming en uitwisseling is daarbij erg onmisbaar. We nemen dit als Springzaad.be vzw uiteraard ter harte bij de verdere uitwerking van initiatieven en jaarprogramma, en dragen daar heel graag toe bij.